

SCHÖNBERG, ANDERS

Åminnelse-tal öfver kongl. vetenskaps  
academiens framledne ledamot,  
medicinæ doctoren ... Nils Gissler, på  
kongl. vetens. academiens befallning,  
hållet i stora riddarehus-salen den 6  
junii 1772. Af ..

(Salvius  
1772

# EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!



## Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

## EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
  - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
  - *Sök:*\* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
  - *Klipp & klistra:*\* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- \*Ej tillgängligt i varje e-bok.

## Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

## Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>  
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

GISSELER, NILS

E. B.

Sv. Saml.

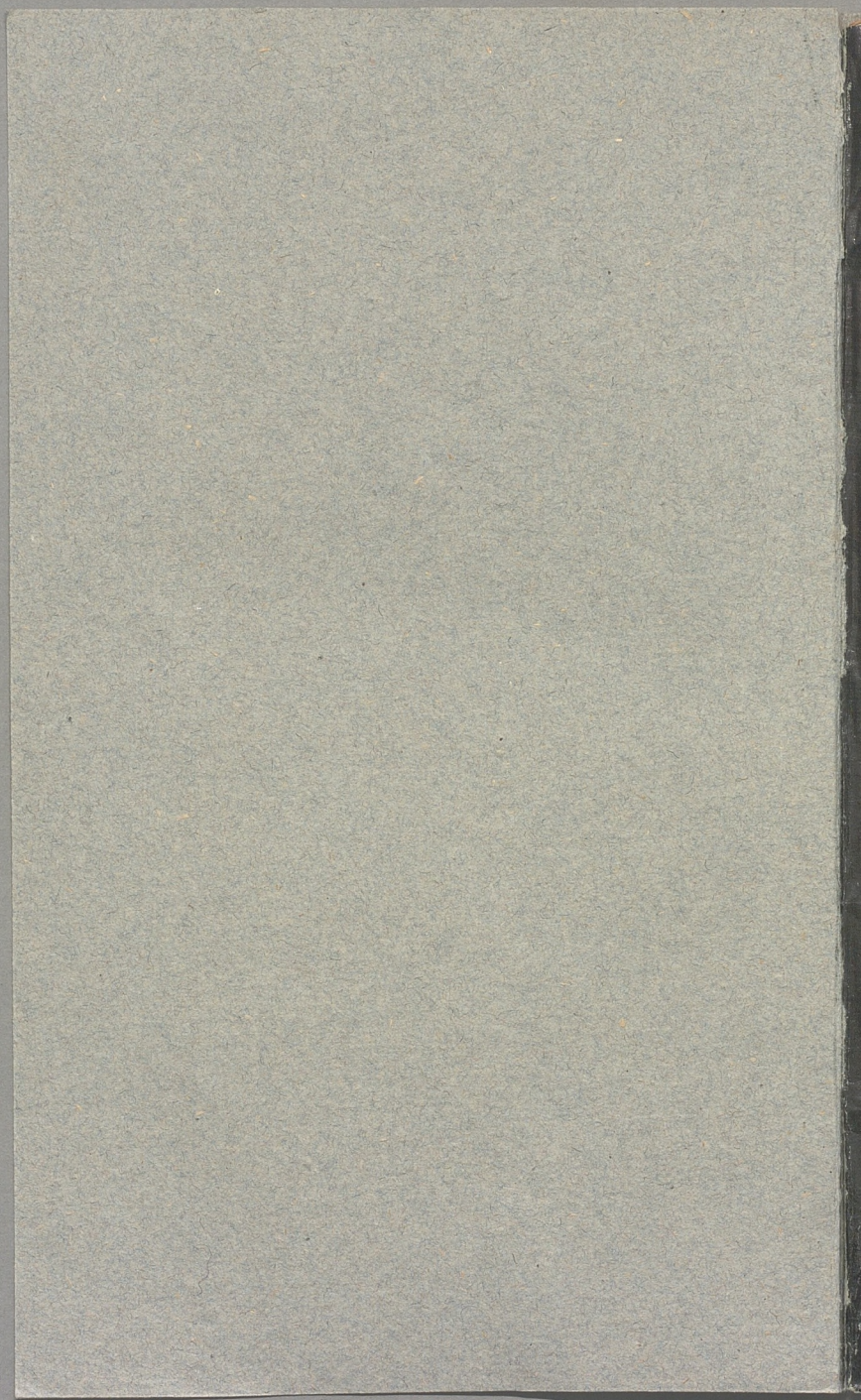
Biogr.

Sv.

(Br.)

1700-1829





ÅMINNELSE-TAL  
ÖFVER  
KONGL. VETENSKAPS ACADEMIENS  
FRAMLEDNE LEDAMOT,  
MEDICINÆ DOCTOREN, LOGICES OCH PHYSICES  
LECTOREN VID KONGL. GYMNASIUM I  
HERNÖSAND, OCH PROVINCIAL-MEDICUS  
I WESTER-NORRLAND,  
**HERR NILS GISSLER,**

PÅ  
KONGL. VETENS. ACADEMIENS BEFALLNING,  
HÅLLET I STORA RIDDAREHUS-SALEN  
Den 6 Junii 1772.

AF  
KONGL. ACADEMIENS LEDAMOT  
**ANDERS SCHÖNBERG,**  
Historiographus Regni,



Stockholm, Tryckt hos Direct. LARS SALVIUS, 1772.



AMINNELSE TAL

OVRER  
 KONIGL. VETENSKAPS AKADEMIENS  
 FRAMLÖBNS I LÖDMÖT  
 Medicins Doctoren, Lectorer och Physiker  
 Lektorerna vid Kongl. Gymnasium  
 Hertzöghinnans Kongl. Medicins  
 Wäster Hospital

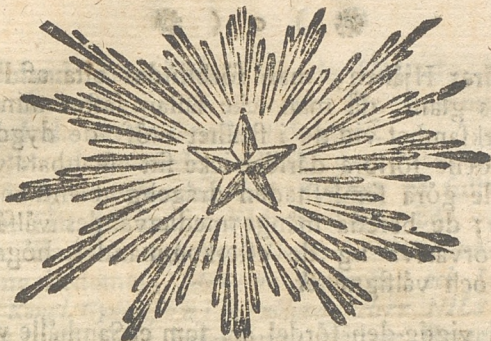
HERR NILS GJESTER

KONIGL. VETENSK. AKADEMIENS  
 NÄMNET I STORA RÅDET  
 Den 6 Junij 1774

KONIGL. AKADEMIENS I LÖDMÖT  
 ANDERS SCHONBERG  
 Lithographus Hæf.

\* \* \* \* \*  
 Swedens Tryckeri hos Elias Sparre, 1774





Nådige Herre!

Mine Herrar!



En tänkande Man, som med uplyfta insigter förenar et godt, et ömt hjärta, är en prydnad för mänskligheten; och han är tillika en välgärning af Försynens hand för det Samhälle, i hvilket han lefver. Et forskande snille kan icke annat än vara verkande til Människo-slågtets och til Fäderneslandets gagn, då et ömt hjärta leder det på Årans väg, til de nyttigaste föremål. Huru dan ock den ställning må vara, hvaruti Försynen, såsom medel för Sina höga ändamål, nyttjar dess välgörande drift, til människors bästa, så igenkännes vid alt den goda människan, och den dygdige, den gagnelige Medborgaren. Man

beundrar Hjälten, man förblindas ofta af Purpurens glans, då man icke lållan fåtter mindre upmärksamhet vid de i stillhet utöfvade dygder; men dessa förlora därför icke sitt oskattbara värde; de göra samlesnaden dragelig ibland människor; de bereda många medlevandes välfärd, och förvärfva sig de efterkommandes högaktning och välsignelser.

Så vigtig den fördel är, som et Samhälle vinner af uplyste och ömsinte Medborgare, så billig är ock den allmänna saknad, vid deras förlust. Det goda, som de gjort sitt Fädernesland, fordrar dess årkänsla, och om den för en del stund saknas, under deras lefnad, så uteblifver den dock sållan efter deras död. Människo-hjertat, så fördärfvadt som det ock är, kan dock icke vågra sin högaktning åt de rätta förtjänster, och aldraminst åt de välgörande dygder. De kvarlevande röna i sina hjärtan sanningen af det loford, som man tillägnar åt sådana förtjänster. De årkänna sådana saknade Medborgare vara värdige at framställas til eftersyn för andra; och den kraft, som en uplyst människo-kärlek åger at röra hjärtan, visar sig äfven däruti, at en rätt människo-vän, ockå efter döden, gagnar med sitt esierdöme, så väl som han i lifstiden upeldat många til dygd, igenom utöfningen af sina dygder.

Människo-slågtets svaghet inskränker nog antalet af dem, åt hvilka man med sanning kan tillämpa detta; men, där de finnas, fordras ock en så mycket sorgfälligare åhåga, at samla deras förtjänster, och at förvara dem ifrån de efterkommande tidens glömska. Deras ljus bör ly-  
sa

sa ibland människor, för de följande åldrar, och deras minne bör vara kårt för efterkommande, ända til de senaste tidevarf.

Ibland de värdige Medborgare, som med sina insigter och med sina dygder på fullkomligaste sätt gagnat sitt Fädernesland, bör vifferligen räknas Kongl. Vetenskaps Academiens framledne Ledamot, *Medicine Doctoren, och Lektoren vid Kongl. Gymnasium i Hernösand, Herr NILS GISSLER.* På Eder befallning, Nådige Herre! Mine Herrar! får jag nu den hedren, at upresa en Minnesvärd öfver denne förtjante Medlem af Eder LårdomsSamsfund, som i så många afseenden förvärfvat sig Eder högaktning och kärlek; och jag fullgör denna befallning, med så mycket ömre rörelser, som jag därvid förenar saken af en älskad Vän, med känslan af det Allmännas förlust.

De store händelser, som måst tildraga sig Allmänhetens upmärksamhet, få icke rum på denna taffla. Man får här icke se målningar af Rikens hvålfningar, och af dessas uppenbara eller fördolda orsaker. Lemnom dessa värf i sitt värde. Det skulle vara minst lyckeligt, åtminstone för Vetenskaperna, där alle vore Statsmän. De medborgerliga dygder, som man här får afskildra, äro icke mindre lysande. De äga den förmön fram för många andre förtjänster, at då desse äro ofta blottfådde för hvarjehanda olika omdömen, behöfva de medborgelige dygder endast nämnas, för at genast öfvertyga alla om deras rätta halt. Låtom oss således icke mindre fåsta det tilbörliga värdet vid en vis Mans åhåga, at tjåna sitt Fädernesland, i de åmnen, där han kan vara måst nyttig för sine Landsmän,

och vid des dygdiga bemödande, at därvid göra alt det goda, som är i des förmåga. De störste värf, likasom alla andra göromål, misslyckas visserligen, eller åtminstone förlora det måsta af sin nytta, om de icke styras af et sådant hjärta. Det förnämsta föremålet vid detta tillfället bör väl vara, at afskildra vår saknade Medbroder, til des snille och insigter, såsom Lård, såsom Philosoph, såsom Naturforskare; men då vi här finne en Medborgare, hvars öma hjärta lagt grunden så väl til det nyttiga han uträttat i Vetenskaperna, som til de välgärningar han utbredt ibland sina likar, så gifver tekningen af des hjärta den vackrafte dag at des lefnads-tassa. Jag föreställer mig, at man bör afskildra dessa sällsynta förtjänster, icke endast så, som man på en liten stund skulle tala dårom, inför Eder, Nådige Herre! Mine Herrar! för at blott i Edra sinnen uplifva den öma känslan af en gagnelig Medborgares förlust. Man kunde icke säga något om den drift, som leder til berömliga göromål, det J, af egen förfarenhet, icke förut kännen; men ändamålet af Kongl. Vetenskaps Academiens nyttiga Författning, at med Aminnelse - Tal förvara minnet af sine saknade Medlemmar, går än längre. Den påsyftar äfven, at, då förtjänster befrias ifrån förgåtenhet, alle Medborgare i Samhället tillika måga få tillfälle, til at röna värdet af gagneliga insigter, och af medborgerliga dygder, och til at fålunda upeldas til efterfölgd af det goda och af det berömliga. Det är detta viktiga syftomål, som försätter mitt sinne i farhåga, at icke nog tilräckeligen kunna det upfylla; och det är af denna grund, som jag önskade, för detta ögnablick,

blick, at åga, fastän icke en Ciceros prydda våltalighet, dock åtminstone den öfvertygande, den intalande förestållnings-kraft, som förmår röra hjärtan, och göra de rätta förtjänster få ålskade, som deras värde det fordrar. Om det häruti för mig misslyckas, vid et så godt Ämne, så är det Talarens fel, och icke Ämnets.

Medelpad, Torps Socken, och Gisfjö By, var Herr GISSLERS födelse-ort (\*). Där inträdde han i världen, år 1715, den 22 Februarii. En stark och manlig kropp, samt et fromt och arbetsamt sinnelag (\*\*), var det enda arf, som des Fader, Bonden i Gisfjö, OLOF LARSSON, kunde lemna åt denne sin Son. En utmärkt qvickhet och en mera än allmän tanke-förmåga visade sig hos honom ifrån des första ålder. Et långirigt snille bryter sig merendels fram, äfven igenom de största svårigheter. Han lärde sig ganska tidigt

A 4

digt

(\*) Vid Herr Lectoren GISSLERS lefnads-öden har man hämtat det mästa, af den Berättelse därom, den han, enligt K. Vetenskaps Academiens Författning, inlemnadt til K. Akademien; men om flera enskilda märkvärdigheter af des lefnad, samt om des dygder och välgärningar mot många människor, har man fått åtskilliga underrättelser ifrån des lands-ort, och af flera, som känt des öden och förtjänster.

(\*\*) Des Förfäder berömas för et ganska fromt sinnelag, samt för et arbetsamt och trefligt lefnads-sätt. De hade ägt utmärkt hellsa och kropps styrka, så at des Farsfars-Fader hunnit til 106 års ålder, des Faderfader til 96 år, och des Fader, til 85 år. Herr GISSLER var lång til växten, och ägde af naturen mycken kropps styrka; men des slitiga läsning och outrötteliga arbetsämhet försvagade des hellsa.

digst at läsa, en ovanlig omständighet, ibland Allmogens barn. Lyckligt vis gjorde des qvickhet och muntra väsende des sällskap behageligt för Kyrkoherdens Söner i Församlingen. De bödo denne sin jämnåring ofta til sig i Prästegården, och han fick därvid tillåtelse, at lära skriva af deras Läromästare; men han lärde tillika mera än man förmodat. Då Kyrkoherdens yngste Son började läsa Grammatican, lärde han sig des läxor, endast däraf, at han hörde denne läsa dem för Informatoren. Då varande Kyrkoherden i Torps Församling Herr Mag. CLEMENS THELAUS, underrättad därom, lät gifva honom en Grammatica, och tillåt honom at njuta lika undervisning med des Son; han nyttjade denna förmon flitigt; men des lärgirighet kunde icke stanna, förr än vid de allmänna Lärhusen.

Alt syntes i början sammanstamma, til at förqväfva des läfvärda böjelse för vidare undervisning. Des Föräldrars fattigdom förökades af svår missväxt. Ingen tilgång fanns til des uppehälle, under vistandet vid Scholan. Des anhörige tilstyrkte honom därför, at bårtlägga Boken, och stanna vid sine Föräders näringsmedel; men des hug för läsning var redan alt för mycket befästad, för at kunna ombytas. Han öfvervinner sina Föräldrars motstånd med böner, förkaffar sig tilgång til uppehälle, och begifver sig til Scholan i Hernösand, där han, vid början af år 1725, blef antagen, genast i den andra Classen. Med en sådan hug för Bokvett, behöfver man ingen upmuntran til flit. Han nyttjade läro-tiden så väl, at han år 1728 kunde flyttas til Rectors-Classen, vid Trivial-Scholan på Frös-



Frösön, hvarifrån han det följande året var färdig, at få tilträde til Gymnasium i Hernösand.

Redan den tiden begynte dets Naturforskande snille utmärka sig. Imellan terminerna måste han med arbete förkaffa sig tilgång til sina behof under Schole-tiden. Han vistades då måst i skog och mark, samt vid Norrlands Älfvar, för at fiska, och söka Pärlor; men han såg icke tanklöst öfver de skatter, dem Skaparen nedlagt i Naturens Riken. Han fästade vid alt den nogaste upmärksamhet, han forskade efter grunderna til alt, som väckte dets omtanka; och han började nu redan at göra sig en liten samling af Rön, hvaraf han sedan med förökade insigter fullbordat flera. Under vistandet vid Gymnasium förekom honom det då brukeliga lärolättet låsom alt för inskränkt. Han kunde icke finna grund däri, at några nu utdöda språk skulle vara förnämsta och likasom endaste föremålet, för all undervisning, en kätterik tanka i den tiden, den han likväl i senare åren vågade yttra. Dets hug var vänd til Mathematique, Physique och Naturens kannedom; men dets funnos föga dugeliga Schol-böcker i dessa ämnen, dets voro Lärarne icke vane vid en vidsträcktare undervisning, än den då brukeliga. Musiquen var det enda, som han ägde tilfälle at lära, utom de vanliga Schol-läxorna, och van, at icke släppa det han företog sig at fatta, förrän han fullkomnat sin kunskap, förvärfvade han sig däri så mycken insigt, at han strax vid ankomsten til Upsala, kunde få Stipendium vid Academiska Capellet, det enda allmänna understöd, som han århöll under Academiska läro-tiden.

Ton-



Ton-Konsten var sedan desfs nöje i hela desfs lefnad, under desfs få hvilo-ftunder.

Vi få nu se honom på et för desfs vettgirighet fördelaktigare fält, då han år 1733, vid aderton års ålder, vinner Academisk Borgare-rätt i Upsala. Första inträdet därtill, var väl den tiden icke mycket smickrande. Man måste, under namn af Penal, betjäna fine äldre landsmän vid Academien, och undergå hvarjehanda prof af deras sjelstagna myndighet; men glömmom dessa, genom mera uplysning, nu afkaffade qvarlevvor af fordne tiders barbari. Det är mera behageligt, at skåda Herr GISSLERS snille-öfningar, sedan han, efter så mycken möda, hunnit blifva en fri Student. Lemnom de förre tiders Lårofätt den rättvisa, at, fastån stundom vid mindre hysade tankesätt och seder, man dock mera ålskade flit och arbetsamhet. Vitterheten hade väl då ännu icke hunnit den högd, på Vetenskapernas kostnad; men man satte mera värde på grundeliga insigter, än på blott qvickhet och yta af kunskaper. Man ådrog sig förakt i den mon, som man föga lärde, och inga Författningar hade ännu gjordt det til en nödvändighet, at alt för tidigt, och sålunda ofta med tomt hufvud eller ofullkomliga insigter, sika efter tour vid Tjänste-verken. Ehuru nära vårt tidevarf det år, då Herr GISSLER vistades vid Lårohufen, torde dock redan häruti stundom visa sig en märkelig åtkilnad; men han skulle åfven i denna vår tid, af egen drift gifvit efterdöme för en om grundelig lärdom sorgfällig Studerande. Han besant sig nu likasom i en ny verld, där otaliga förr okända Låro-ämnen på en gång förekommo desfs

efte-

efter kunskaper fikande snille. Då han icke fök-  
 te lära, för at blott skryta af lärdom, önskade  
 han, at den undervisning han vid Academien  
 borde vinna, skulle äfven tjäna til nytta fram-  
 deles för det allmänna lefvernet; och han var  
 vid alt sorgfällig, at finna skäl och bevis, förr-  
 än han kunde antaga något för sanning. Til  
 detta ändamål fann han största fördel och nö-  
 je, af den berömde Philosophens, sedermera Fri-  
 herre, WOLFFS Skrifter. Han vinner därpå sitt än-  
 damål, at lära grunderna til Mathematiquen och  
 Philosophien, och han finner däruti et nytt ljus,  
 hvaråst tydelighet och bevis härskade i alt. Det  
 var väl en nog både djupsinmig och vidlyftig  
 läsning för en ung Student; men Herr GISSLER  
 ägde mera tålmod, än det vanliga i vår tid,  
 som redan brakt dessa Skrifter hos oss nästan  
 til förgåtenhet. Ännu hade man stundom den  
 svagheten vid våra Lärhus, at med ifver för-  
 kättra hvad som afvek ifrån urgamla lärofätt,  
 och Wolfiska Philosophien var just den tiden fö-  
 remål för någre Lärares onödiga nitålskan. Ung-  
 domen förböds af en del Lärare at läsa desse Skrif-  
 ter, och Herr GISSLER varnades strängeligen för  
 en förnufts-lära, den man snart efteråt allmänt  
 kunnat se utan all farhåga; men han följde sin  
 öfvertygelse, läste de fördömda WOLFISKA Skrif-  
 ter, uplystes, och började tänka som Philosoph,  
 utan at sträcka någon Demonstrations-yrsla så  
 långt, som en del fåkunnige lärningar af den  
 nya Bevisnings-metoden, då man ville demon-  
 strera ända til Principerna och våra känslor.

Vägen til visdoms-bårgtet var öfveralt för vår  
 GISSLER besatt med törne. Fattigdomen tryk-  
 te

te honom alltid, under des läro-år, och han nödgades lemna Högskolan på någon tid, för at genom andras undervisning förtjäna 20 Plåtar om året: en svag hjälp för des framtid. Men ingen ting förmådde minska des muntra sinne, och des hug för Bokvett. Han långtade åter tillbaka til Uplala; men alla utvägar dårtill felades honom. Des Föräldrar, som hoppades, at snart se honom Prästvigd, trodde honom åga nog belåsenhet til en Adjuncture på landet, och förmanade honom, at slå all högre lärdom utur sinnet, til hvilkens förskaffande deras vilkor icke tillåto dem at med understöd bidraga; men lyckligt vis var han nog uplyst, at ännu mistro tillräckligheten af sina insigter, en kunskap, den man må önska at vara mera allmän. En del af dem, som aldrig försökt någon brist, som genom Föräldrars förmögenhet ägt alla beqvämligheter under sin upfostran, torde anse det för något förakteligt, när man måste berätta om de svårigheter, som trycka en fattig Studerande, om des möda, at samla sig lefnads-medel under vistandet vid Lårohusen, med mera, som de aldrig förestådt sig vara möjligt för någon; men så vist, som det bör lända dem til dubbel vanheder, hvilka ägt alla lyckans förmoner under sin första ålder, om de missbrukat dem til högmod och lättja, om de då icke bemodat sig at lära nyttiga insigter, til Fäderneslandets gagn, i den mon, som de ägt mera tillfälle dårtill; så vist hedrar det ock dem så mycket mera, som steg för steg måste draga sig igenom de måst tryckande besvär under sin läro-tid, och ändock icke förtröttas, ändock öfvervinna alt igenom åhåga, at blifva nyttige Medlemmar af sitt Fosterland,

land, igenom arbetsfambhet och flit. Man torde då, utan någons förargelse, få nämna den möda, hvarmed Herr GISSLER ännu ytterligare måste samla tillgångar, för at lefva en termin i Upsala, och om den förlägenhet, hvori han författes, när detta förlorades vid en farlig sjöresa från Sundsvall til Stockholm, under senaste höstetid, då han, efter mycken lifsfara, återkom til Upsala, vid slutet af år 1737. Men vänners biträde hjälpte honom vid dessa svårigheter, til dess en fördelaktig Academisk Condition gaf honom et mera beqvämt tillfälle, at i tvänne år nu få viftas vid Hög-Schoian.

Ännu hade vår GISSLER icke fastställt hos sig något vifst beslut om sitt lefnads-lätt i framtiden. Han hade icke förgåtit sina Föräldrars åstundan, at han skulle utvälja Prediko-Åmbetet, och nyttjade därför flitigt Theologiae Professorenes undervisning (\*). Det var icke heller utan nytta. En WINBOM var i synnerhet häruti dess Lärare, denne store Theologiae Professore, hvilkens minne altid lefver i välsignelse, som, jämte en grundelig Philosophs rediga insigter, ägde en Theologs tilbörliga hjärta. Sorgfällig, at så väl inplanta et Christeligt sinnelag, som Dogmatisk lärdom hos sina åhörare, hade denne Läraren ännu mera stadgat den unge GISSLERS goda och öma hjärta; men han tänkte med ikål, at det vore nyttigt, om en Präst ockå visste något i flera lärdoms-grenar. De Vetenskaper, som låra oss igenomvandra Naturens vidsträckta fält, voro i synnerhet dess kåraste Låro-ämnen, så

(\*) Under sitt viftande i Jämtland, skal han flere gånger hafva öfvat sig at predika.

få mycket tjänligare för des förefats, som ingen ting tydligare kan undervisa oss, at känna och vörda Skaparens vishet. En samling af de störste Män uti dessa Vetenskaper kunde vid Upsala Academie nogsamnt förnöja en vettgirig ungdom. En KLINGENSTIERNA undervisade honom i Mathematiquen och Experimental Physiquen. En ANDERS CELSIUS lärde honom grunderna af Astronomien; och de bägge lärde Bröder WALLERIUS, som då börjat undervisa vid denna Hög-Schola, voro des Låromåstare, den ene uti Chemien, samt Mineralogien, och den andre uti de Philosophiska Vetenskaper.

At på en gång förvärfva sig grundelig insigt i så många årskildta Vetenskaper, utan at af en förestående Examen tvingas söka någon mångkunnighets yta, bestyrker hvad jag sagt om Herr GISSLERS forskande snille, och des outtröttliga arbetsamhet. Under alt, plågades han af flerårig sjuklighet. En svår hufvudvärk hade i flera år varit måst besvärlig för den, hvilkens ständiga nöje var at läsa. Detta gaf honom första anledning, at söka någon kunskap i Läkare-konsten, för at vid sjuklighet, hållt på Landsbygden, skild ifrån Läkare, kunna någorlunda hjälpa sig sjelf och andra. Vår Svenske HIPPOCRATES, som gifvit Läkare-Vetenskapen i vårt Fosterland des upkomst, och des närvarande högd, Herr Archiatern ROSÉN VON ROSENSTEIN, förestod då en Medicinsk Profession i Upsala, och Herr GISSLER gladdes sig at få nyttja des undervisning, utan at ännu hafva gjort Läkare-konsten til sitt hufvud-ämne; men et nytt tilfälle leder honom närmare til denna Vetenskapen. Hof-Apo-

the-



thekaren Herr ZIERVOGEL, en för infigter känd  
 Man, anförtrodde sine Söner til dess handled-  
 ning, och sin vackra samling af Naturens, alster  
 til dess vård. Den kunskap, som han redan  
 förvärfvat sig uti Naturkunnigheten och Chemien,  
 fick han nu vidare tillfälle at föröka. Dess stör-  
 sta nöje blef snart, at bivistä de Chemiska gö-  
 romål, som höra til et Apothek. Under det han  
 sålunda fick lära, huru läke-medel tilredas, upel-  
 dades dess hug, at föröka sin kundskap om grun-  
 derna, at veta dem rätteligen använda. Han  
 påminte sig, det Herr Archiatern ROSENSTEIN  
 sagt, at den store BOERHAAVE återstålt den rätta  
 Mechaniska Läkare-konsten, som följer Naturen i  
 dess verkningar, utan at fruktlöst bemöda sig til  
 at våldföra den, efter sjelfgjorda Syltemer. Han  
 köper därför BOERHAAVES verk, och uphörer icke,  
 förrän han noga fattat grunderna af denne o-  
 förliknelige Läkarens läro-byggnad. Han förstod  
 lätteligen, at utan insigt i Anatomien, kan man  
 aldrig i Läkare-konsten vinna någon grundelig  
 kunskap. Han förskaffar sig därför Anatomiska  
 Skrifter och Taflor, dem han ofta rådfrågar  
 vid läsning af BOERHAAVES Skrifter, och han för-  
 summar icke at bivistä Anatomiska besigtningar,  
 ehuru ingen anstalt då ännu var i Stockholm,  
 at anställa sådana, för Vetenskapens skul. Om-  
 fider vågar han förordna läke-medel åt sig sjelf,  
 för sin svåra hufvudvärk. De lyckades, och  
 dess beslut stadgas, at utvälja Läkare-Vetenska-  
 pen til sitt ämne.

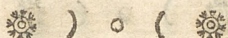
Dess böjelse för Natural-Historien bidrog äf-  
 ven til detta beslut. Redan ifrån sin barndom  
 hade han med granskande förundran anset  
 Na-

Naturens präktiga byggnad. Det undgick icke des upmärksamhet, huru alla enkla delar af detta en Alsmågug Skapares Storverk, ånda til det minsta gräs, den ringaste malk, utgjorde en väfändtelig tilhörighet, til det helas sammanställning och förträffelighet. Huru vidsträckt, huru retande är icke detta ämne för månskneliga nygirigheten; men ånnu mera för en tänkande människas granskning? Örte-känningen hade länge utgjort Herr GISSLERS nöje. Under sitt vistande i Upsala de förra åren, hade han besökt de blomsterrika fälten omkring Staden, och samlat sig et förråd af inlagda örter. Ånnu felades det i Upsala Hög-Scholas heder, at igenom denne vetenskap ådraga sig hela Europas upmärksamhet. Ånnu var det föga bekant inom Fäderneslandet, at det ågde den heder, til at hafva framfödt den, som i Natural-Historien skulle undervisa hela verden. Vår Svenske PLINIUS Skrifter högaktades redan hos utlänningar, då de ånnu voro mindre kände inom Riket. TOURNEFORTS arbeten voro således Herr GISSLERS första hjälpreda i detta ämnet, til des Han nu omsider, under sitt vistande i Stockholm, lärde känna Herr Archiatern von LINNÉs Systematiska Skrifter. Ingen ting kunde vara mera behageligt för des böjelse, han besöker sitigt Trågårdar, Orangerier och fälten omkring Hufvudstaden, granskar alt efter det nya ljus han nu funnit, och de enkla kunskaper, som han förut i detta sitt kåraste ämne samlat, förvandlas nu til en stådad vetenskap. Herr VON LINNÉ återkommer til Fäderneslandet, och Herr GISSLER skyndar sig at söka bekantskap hos sin vördade Lärare, hvilken snart igen-

genkänner Naturforskaren i denne sin Lärjunge, den han upmuntrar, at fortfara i et åmne, som Naturen för honom utftakat.

Herr ZIERVOGEL afgick med döden vid slutet af år 1741, och vår GISSLER saknade sin välgörare. Dets Gynnare, Herr Archiatern VON LINNÉ, emottog på samma tid sitt Låro-åmbete vid Upsala Hög-Schola, och upmuntrade denne sin värdige Lärjunge, at då göra sig följe tillbaka til Academien. Han återkommer dit med förökade insigter, med et ansenligt bok-förråd, men med föga penningar. Dets grankap i Stockholm med Bok-Auitions-Kammaren, hade lockat dets på läsning begifna sinne, at nedlägga alt, det han förvärfvade, i böcker. Han röner åter fattigdomens tryckande verkningar. Det blef en så nödvändig som villig välgärning, då dets Vänner på hvarjehanda sätt understödde honom i dets behof. I värdige Medborgare! som gladden Eder, at biträda en behöfvande Vän, i rönten utan tvifvel den hugnad, som alltid belönar en välgörande själ! Huru stor lärer icke Eder fågnad varit, då I snart, genom Eder ömhet singen se Eder årkånfama Vän författ i större vältånd, än sine välgörare?

Vid ankomsten til Upsala, anmäler han sig hos Herr Archiatern v. ROSENSTEIN, at hafva antagit Medicinska Vetenskapen för sitt hufvud-åmne, med berättelse, at han redan gått igenom hela BOERHAAVES Systemet. Denne store Lärare ansåg det med förundran, at han kunnat så fullkomligen fatta alt, utan vidare handledning, och hedrade honom altid med sin ynnest och sitt förtroende. Under en v. ROSENSTEINS och v. LINNÉS



anförande, stadgas snart den unge Läkaren, för at i Samhället utvifa nyttan af det han lärdt.

Et lyckeligt tilfälle, at utan kostnad få afgöra sitt första lärdoms-prof, gagnade honom i synnerhet, under desfs fattigdom. En Medicinæ Doctor LITHÉN, sedermera hedrad med namn af Professor, i listiden mera känd för lärdom, ån för utöfningen af sina insigter, sökte Adjuncturen vid Medicinska Faculteten i Upsala. Han kunde icke finna någon, som ville åtaga sig, at under desfs Præsidium försvara en Disputation, den han åmnade utgifva, om de så kallade intermittente Febrar. Förfedd med Academia Cancellarens befallning, at vinna Facultetens biträde härvid, får han omsider en Respondens, hvilken sluteligen åfven afläger sig; det tilbjudes då Herr GISSLER, hvilken var åfven så glad, at få disputera, utan kostnad, som desfs Præses var, at omsider finna en Studerande, som vågade hjälpa honom i Cathedern.

Vår GISSLER undergick sedan med heder de vanliga Examina, och fullgjorde, år 1744, sitt senare lärdoms-prof, under Herr Archiatern v. ROSENSTEINS Præsidium, (\*) hvarpå han, vid slutet af samma åt, då befordrad til Lector i Her-nösand, blef frånvarande i Upsala förklarad för Medicinæ Doctor.

Han var då redan känd för en verkelig Doctor. En smittosam Feber yppades i Upsala år 1742, och varade åfven inpå det följande året. Läkare funnos icke tillräckeligen emot de sjukas an-

---

(\*) De Tincturis, Essentis & Elixiriis.



antal, och de fläste smittades af samma sjukdom. Under Herr v. ROSENSTEINS inseende, visade Herr GISSLER här förträffeliga prof af Läkare-konstens värde. Han blef snart känd för den nogaste upmärksamhet vid en sjukfång och för den måst oförtrutna ömhet om sine Patienter. Sjelf emottod han länge denne farliga feberns värde, och ehuru omsider smittad, besökte ändock de sjuka, til dess han utmattad måste bäras hem. Dess förträffelige Lärare var nu äfven dess Läkare. Återståld til helsan, fortsatte han med lika sorgfällighet och framgång de sjukas skötsel. Han påkallades öfveralt, där sjukdomen visade sig, och allestädes förvärfvade han sig billiga låford för sin urskillning at aspalla läke-medlens bruk efter de sårskildt sig företeende omständigheter.

Alla värk i Samhället, hvarpå människors välfärd beror, fordra insigter och urskillning, understödde af granskad förfarenhet, samt en öm människo-kärlek. En stagad Man finner det icke så lätt, at dem rätteligen fullgöra, som en okunnig skulle föreställa sig, eller som man til äfventyrs ofta tänker i sin första ålder. Läkarekonsten, denna förträffelige Vetenskapen för det bräckeliga människo-slågtet, är också af de ämnen, som måst fordra på en gång en samling af dessa egenskaper. Utan tillräckeliga insigter, skulle Läkaren mistaga sig om sjukdomen, eller, som icke är mindre farligt, om bote-medlen. Utan urskillning, vore den största lärdom onyttig; man skulle tvinga Naturen efter sina allmänna begrepp, utan at hvarje ögnablick rätta sina begrepp efter Naturen, som alltid har något eget, hos hvarje sårskild människa, hvilket den på

insigter grundade förfarenheten vägleder at pröfva. I brist af dessa egenskaper, blifver förlust af människors lif en fölgd af Läkarens okunnighet, eller vore dess åtgärd onödigg; men äfven med dessa förmoner, är man dock endast på halfva vägen. För at göra Läkaren fullkomlig, fordras också människo-kärlek och et ömt hjärta. Därpå grundas dess oförtrutna flit, at rädda människors lif. Hvar dag kräfver en förnyad försakelse af egna bekvämligheter. Människors välfärd är föremålet, och vid en sådan passion förgäter man ofta sig sjelf. Man väntar et ögnablicks hvila, och nya plågor hos dess älskade likar påkalla på nytt dess välgörande åtgärd. Man bestrider dödens valde, under stundelig fara, i synnerhet vid smittosama Farfoter, at blifva det första rof för denna människo-slågtets gemensama fiende. Man måste ofta på en gång strida emot sjukdomars vald, och människors dårskaper: än öfvervinna sina känslor, stundom ända til sin ömhet: än förgåta sin ledsnad. En sådan människo-vän afmåter icke sitt biträde efter den årkänsla han väntar. Den nödlidande, den fattige anser han med så mycket större ömhet, som den måst behöfver oförskylt hjälp. Den hugnad, at hafva räddat människor, och at hafva förtiänt deras välsignelser, är ofta dess enda belöning. I, Mine Herrar! som igenom Läkare-Konstens berömmeliga utöfning, förvärfvat Eder rätt til Fäderneslandets årkänsla, I veten detta bättre af egen förfarenhet, än min föreställning kunnat måla det för mig, som endast kan deltaga i Edras känslor. I kännen värder af desse Egenskapers förening hos en Läkare, hvarigenom Eder



der saknade Medbroder, Herr Doctör GISSLER, förtjänt en välsignad åminnelse.

Herr Archiatern v. ROSENSTEIN inlemnade til Kongl. Vetenskaps Academien en Beskrifning, (\*) om den smittosama sjukdom, som, åren 1742 och 1743, härjade i Upsala och där omkring. Där nämnes Doctör GISSLERS åtgärd och des Journaler öfver denna Feber, med största låford. Där berättas också, at denna Läkaren af lukten inne hos den sjuke, med visshet kunnat förut dömma, om denne skulle dö, eller återvinna helsan. Herr GISSLER ågde en förmon af största vigt för en Läkare, en ovanlig styrka och finhet i de yttre sinnen, til syn, hörsel, lukt och känsel. Detta gagnade honom icke mindre vid Naturens granskning, hvarigenom han ofta kunde i akt taga det, som undsluppit andre kunnoge Måns upmärksamhet.

Herr GISSLER hade nu förvärfvat sig namn af en god Läkare. Ehuru litet han sökte någon vinning, så var en sådan titel dock fördelaktig. Han får snart tillgång at betala sin lilla skuld: vid sina inskränkta behof, och ån mindre vidsträckta begär, anser han sig nästan såsom rik. Han hade aldrig saknat Vänner, åfven under den största brist. Des behageliga lefnadsfält gjorde des umgänge sökt och ålskadt. Nu vinner han åfven Gynnare, utom Academien. Ibland dem bör i synnerhet nämnas Kongl. Vetenskaps Academiens vördade och ouphörligt saknade Medlem, Öfver-Intendenten Friherre

B 3

Här-

---

(\*) Den är tryckt i K. Vetenskaps Acad. Handl. för år 1744, 2. Quartalet.

HÅRLEMAN, denne verkkelige Mæcenat, outtröt-  
telig at ſjelf gagna Fåderneslandet, och at fram-  
draga dem i ljuſet, ſom ågde ſkickelighet at  
göra det. Alla tidehvarf ſkulle aldrig ſakna för-  
tjanta män, om man altid ågde ſådane Gynnare  
af förtjänſter.

Hade lyckan länge ſynt ſig göra Herr GISSLERS  
lefnads våg trång och beſvärlig, ſå ſkyndade  
hon ſig nu, at gynna den, ſom ſå väl för-  
tjante hennes ynnest. Hos Rikſens Högloſtige  
Ständer hade vid Riksdagen år 1743, blifvit  
föredragit, huru hela den Norra delen af Vä-  
ſter-Norrland ſaknade både Läkare och Apo-  
thek. Rikſens Ständer ömmade en ſå ſvår be-  
lågenhet för denne landsortens Invånare, och  
beſlöto, at Logices Lectoren vid Gymnaſium i  
Hernöſand borde altid vara Medicus, och tillika  
Phyſices Lector, ſamt Provincial-Medicus. Herr  
GISSLER, förſedd med ſine Lärares gynnande  
förord ifrån Uppsala, förordnas därtill, utan at ſjelf  
på något ſätt hafva kunnat utverka ſin oförtänk-  
ta befordran. Han fick genast emottaga Lecto-  
ratet; men lönen för Provincial-Medicus ſtad-  
gades förſt långt efteråt, ſedan landet hunnit  
öfverens komma om en löns anſläende därtill, af  
400 Daler Silfvermynt, hvarföre han ock förſt  
år 1762 undfick Hans Kongl. Majts Allernådig-  
ſte Fullmagt, på Provincial-Medici ſyſlan i Ån-  
germanland och Medelpad.

Nu var deſs lycka gjord för hela deſs lifs-  
tid. Han efterſträfvade ingen mera. Människli-  
ga ſäfångan, i grunden ſig lik i alla tider, ſaft-  
än olika i fättet til deſs utbrätt, bildar ſig ofta  
en

en lyckfahghet i ranger och prunkande titlar. En annan fåfånga, mera sminkad, men lika håftig, låffas förakta hvad den ser sig icke kunna vinna. För en liten hop åter af vifa människor är det endast förbehållet, at frie ifrån fåfångans vålde, åtnöjas med sin lott, och anse det för sin största åra, at igenom fullgörandet af sina plikter, bidrağa til människo-slåg-tets sållhet. Herr GISSLER har i hela sin lefnad bestyrkt, at detta varit des tankesått. Han åstundade icke någon förökad titel och Carakter, den han eljest lätteligen och billigt kunnat vinna; och det var honom ock så ingen för-lust. Des person var nog högaktad i lifvet, för at icke behöfva låna något värde; och efter des död vore det icke å titelen på paperet; det är blott å den förtjånte Medborgaren, det är å de störste heders-titlar i sjelfva verket, rått och sått å den lärde och dygdige GISSLER, som man offerar dessa välgrundade låford.

Ingen kunde vara mera nögd, ån han det var, at i en stilla landsort, skild ifrån den stora verdens buller, få odla vetenskaper och göra godt. Begår efter vålde och åtrå at störta en medståffare, vore ånda til namnet okånda plågor i des lugna boning. Han önskade Fådernes-landet godt; men gladde sig, at utan efterlåttande af någon medborgerlig plikt, få i stillhet lefva obekymrad om de personers namn, som skulle, stundom efter inbördes strid, vinna den efterstråfvade förmon, at jämte sitt eget, befordra det allmänna bästa. Inskränkt inom Vetenskapernas lugna krets, behöfde han aldrig frukta för några Politiska misåden, och ingen för-

förfarenhet kunde då uplysa honom, huru den större veridens afund ofta hindrat de måst förtjante medborgare, at vara nyttige för sitt Fädernesland. Han fick här ostörd njuta den glädje, som för et godt hjärta är den ömaste, at bibehålla sina gamla vänner, och at tillika, utan begär, utan enskilda affigter, ständigt kunna förvärfva sig nya,

Afunden skonade honom dock icke aldeles. Dets befordran til Lector var i början mindre behagelig för några. At vara ordentelig Lector vid et Gymnasium, sina gamle Lärares Medbroder, samt Consistorii Ledamot, och ännu icke hafva hunnit trettio års ålder, var et tilräckeligt ämne för afundens klander; men vår Lector tilträder sin sylla i stillhet, intager allas hjärtan, vinner allas kärlek, och afunden tyfnar. Det fordras en sådan saktmodighet, som hans var, för at tyfva afunden, som segrar ofta obilligt emot lyckans ynnest, och emot snillet förtjänster. Mängden af människor förlåter sällan det felet, at häruti åga hvad de sakna; men den förlorar sin styrka emot hjärtats, ty fastän de icke heller äro mera allmänna, åga de dock den förmågan, at förvärfva sig kärlek.

Vi hafve nu följt Herr GISSLER, ifrån det Låro-hus, där han sökte sin första undervisning, til samma Låro-hus tillbaka, där han nu skal undervisa andra. Här se vi honom åter vid et vår, där nit för Fäderneslandet och kärlek för människors välfärd, äro nödvändige egenskaper. Det fordras icke mycken slut-konst, för at finna, at den, som, med stadgade insigter, ågde dessa dygder i så hög grad, skul-

le

le lifligen känna upfostringens vigt för Samhället, och vid des utöfning vara en gagnelig Lärare. Han hade ock lyckeligen fått de ämnen på sin lott, som instämde med des hug och kunskaper. At låra andra tänka, är icke svårt, då man kan tänka sjelf. Den tiden var nu måstadels förliden, då slut-konsten ansågs som en vetenskap at förvillan et sundt förstånd, för at låra sig tvifsta om ämnen, dem man icke förstod, med orda-fått, om hvilka man icke hade tydeligare begrepp: och om det ännu skulle kunnat lyckas i et Låro-hus, långst up i Nordlanden, så hade dock denne Logices Lectoren altför mycken uplysning, för at nyttja et sådant lärofått. Under namn af Physique, hade han hela vidden af Naturkunnigheten på sin lott, en undervisning, som äfven vid de mindre Låro-husen borde vara mera allmän. Då detta vidsträckt ämnet omöjeligen af en enda Lärare tillräckeligen kan skötas, fullgjorde vår Lector med enskild handledning, hvad som i Föreläsningar icke kunde verkställas. Vida olik dem, som anse sin ämbets-plikt vid Undervisnings-verket vara fullgjord, när de på vissa timmar slutat sina föreläsningar, trodde Herr GISSLER sig aldrig kunna vara nog nyttig för den til des vård anförtrodde ungdomen. Han upmuntrade alla, hos hvilka han fann något snille, lånte dem böcker, och gaf dem alt det biträde til förvärfvande af gagneliga insigter, som var i des förmåga. Han hade utur Naturens Riken förvärfvat sig ansefliga Samlingar, dem han använde til ungdomens undervisning; och en Botanisk Trädgård, den han anlagt i Hernösand, uti hvilken han sommartiden, tvänne gånger i veckan,

höll särskildta Föreläsningar, förvarar där Minnet af des förtjänster för de efterkommande tider: et Minne, som icke heller kan i vår tid uphöra, så länge någre af des Lärjungar lefva. Dessas årkänsla svarar ock emot Lärarens förtjänst. De förkunna des låford med ömaste rörelser, och de årkänna, at des bemödande varit icke mindre, til at stadga deras hjärtan och leda dem til dygdens väg, ån til at ståda deras förstånd med nyttiga kunskaper.

Sådan var han i Låro-huset. Se vi honom i Consistorium, där han såsom Lector i flera år hade sate, så finne vi en redelig Åmbetsman, hos hvilken intet svek fants, fri ifrån affigter och vinnings-lyftnad. En författning utverkades, vid Riksdagen år 1762, at ingen Lector borde vara Ledamot af Dom-Capitlen, som vore Lekman, och icke antagit Sacros Ordines. Herr GISSLER var icke van at leka med viktiga ämnen, och kunde icke öfvertala sig, at antaga det ansvariga Prästa-Åmbetet, för världslig heder eller förmon. Han lemnade Consistorium, där han i så många år med heder varit en gäuelig Ledamot.

Uti utöfningen af sin egenteliga vetenskap var han ganska flitig och lycklig. Han gaf sig god tid at undersöka sjukdomens natur, förrån han vågade förordna något, och han bemödade sig förnämligast at följa och underhjälp Naturen. Han kom, som en ÆSCULAPIUS, til sin födelse-ort, för at där införa en nästan ny och okänd vetenskap. Någre af ålder kände Hus-Curer voro den enda där brukeliga Läke-dom, åfven för de kunnigare; och Allmogen  
hyfte

hyfte största förtroendet för sina få kallade kloke Gubbar, som förmått inbilla de enfaldige, alltid böjde til vidskepelse, at de ägde öfvernaturliga insigter, eller för de allestädes vanlige Läkare-qvinnor, som tiltrrodde sig at äga mera kunskaper, än någon sin kunde vinnas vid Hög-Scholan. En menighet misstror måttadels de kunskaper, som den icke känner, til des vanan hunnit göra dem mindre fruktade. Här behöfdes tålmod och omtanka, för at få tillfälle at tjäna människor. Apothek såknades också, och det var ingen annan utväg öfrig, än at Läkaren måste tillika vara Apothekare. Han beredde ofta sjelf Läke-medel, vid hvilka han kunde få tilgång til de ämnen, hvaraf de förfärdigas: et bevis, huru nyttigt det är, när en Läkare också förfår at tilreda bote-medlen. Det öfriga förskaffade han sig ifrån Apotheken i Stockholm, och måste sjelf ofta gå i förskott. Han vederfakade all vedergällning för sin möda, och emottog endast för Läke-medlen, hvad de kostat honom; men des öma hjärta kunde icke lemnas en fattig och nödlidande hjälplös, därför at den antingen icke ägde tilgång at betala Läke-medlen, eller at des med otacksamhet förenade fåkunnighet, icke kunde fatta deras värde på Apotheken. Han använde på detta fåttet årligen en anseelig del af sin inkomst, til nödlidande människors hjälp.

Omsider, efter några år, fann en Apothekare det fördelaktigt, at sätta sig ned i Hernösand; men antingen at det stundom lockar til oskålig vinning, då en Närings-ickare är ensam i sin landsort, eller at folket i den orten ännu icke

icke var vandt vid priferna på et Apothek, nödgades Herr GISSLER ån ytterligare någon tid förskrifva Medicamenter ifrån Apotheken i Stockholm, för at därigenom bibehålla dessa varor vid et drågeligt pris; och han förglömde viligt, af nit för människors välfärd, den förlust, som detta förorsakade honom.

Vår Läkares tålmod och ömsinta bemödande öfvervinner sluteligen alla svårigheter. I den mån, som förtroendet allmänneligen stadgas för honom, börjar man ock öfvertygas om värdet af en på infigter grundad Läkare-konst. Han öfverhopas i sin landsort med ansökningar om hjälp för mänskighetens plågor. Ryktet om des förtjänster utbreder sig öfveralt, och flere sjuklingar skynda sig ifrån andra landsorter, at söka bot hos en så berömd Läkare. Han fullgör alt med lika människo-kärlek, ehuru mycket hinder en sådan vidlyftig Bref-våxling förorsakade honom. Til de fattigare, som sålunda rådfrågade honom, återskickade han merendels den vedergällning, som de medfåndt, när han icke fruktade därvid förtörna någons egen-kärlek; och det var icke sällan, at han til de förmögnare äfven sånde tillbaka största delen af sådan årkånsla, när han ansåg den högre tiltagen, ån des begrep om billighet utfakade.

Vid Farsoter fördubblades des omsorg och des bemödande. Han gjorde ofta vidsträckt resor i denna mindre tätt bebodda landsort, äfvensom han med lika flit bemödade sig at upföka Hellsö-brunnar, af hvilka han bragte flera i bruk, och lyckades det för honom, at öfvertyga menigheten om deras fördel.

Men



Men det är långt ifrån, at målningen af des  
 människo-kärlek, såsom Läkare, vore fulländad.  
 Vi få ännu, med högaktning för des öma hjär-  
 ta, betrakta de måst sällsynta förtjänster. Han  
 vistas i en landsort, hvaråst intet Sjukhus för  
 de måst nödlidande finnes. Han öppnar därför  
 ofta sitt eget hus til et sådant behof. Ån ser  
 han en sjukling, för hvilken Låke-medlen vore  
 fruktlösa, utan dåremot svarande diét: han rö-  
 ner det med oro, röres därpå, och försörjer den-  
 ne nödlidande. Ån föres en eländig til honom  
 ifrån aflågsne landsorter. Skulle han vål un-  
 dandra honom sin hjälp, för det at Lazarett  
 saknas? Nej, han tager sådana sjuklingar ofta i  
 sitt hus, och förser dem med Låke-medel och  
 uppehälle, utan at någonsin kunna vänta där-  
 före någon årfåttning. Människors ofta vanli-  
 ga mindre omtänksamhet, at altför mycket be-  
 tunga fromma hjärtan, kunde icke uttrötta des  
 åhåga at hjälpa, och han ansåg aldrig alt up-  
 offrande af egen beqvåmlighet och all sin kost-  
 nad, för en plåga, endast han utur nöd kun-  
 de rådda sina likar.

Ju mera man deltagar med ömhet i andras  
 tryckande omständigheter, ju mera upptäcker man  
 ock i vår verld, i detta stora Hospitalet, en stö-  
 re samling af elände och jåmmer, ån de före-  
 ställa sig, som vid glada dagar tro sig lefva en-  
 dast för sin egen skul. Då Philosophen ofta  
 frestas af villrådighet, antingen at med HERA-  
 CLITUS jämnra sig, eller at med DEMOCRITUS en-  
 dast roa sig åt människors Moraliska sjukdomar,  
 måstadels utan förnåga at kunna förbåttra nå-  
 got därpå, så nödgas Låkaren hvarje dag röna  
 nya

nya prof af människo - slägtets Physiska plågor, stundom med lika oro som Philosophen, at icke förmå hjälpa dem, måstadels likväl med lyckeligare tilfälle därtill. Bägge behöfva, vid et nästan lika ämne, et lika tålmod, då Läkaren äfven måste fyslosfatta sig med sinnets sjukdomar, så vida nämligen, som de hafva sitt ursprung ifrån kroppen, uti hvilken vårt andeliga väsende måste utöfva sina verkningar. Svårigheten at urskilja, hvad del själen eller endast kroppen må åga i sådana plågor, de jämmerfullaste af alla, fordrar härvid en särskild kunskap, förvärfvad igenom långvarigt i akt tagande på sådana bedröfveliga händelser. Därefter måste ock Läke-medlen afpassas, och ofta fordras där, at med största tålmod söka bota både kroppen och sinnet på en gång. Doctor GISSLER båfvade icke heller för denna måst mödosama del af Läkare-konsten. Han gifver sig tålmod, at förvärfva häruti en utmärkt insigt, och den utöfvar han ofta med fördel, til sådane olyckligas räddning. Men det var icke nog därmed. Stundom finnes ingen annan utväg, än at emottaga dessa i sitt hus, och han väljer det håldre, samt blottställer sig för de odrågeligaste af alla besvär, än at lemna sådane uslingar utan hjälp, til deras egen och medlefvandes plåga.

Sådant alt är af de rätt goda gärningar. Det är at lefva til människo-slägtets fördel, och at förtjäna sine likars allmänna årkänsla. Lyckeligen för vårt tidevarf, är människo-kärlekens värde mera kändt, mera omtaladt, och man bör förmoda, at denne dygdens utöfning äfven därigenom blifver mera allmän. I alla tider för-  
blif-

blifver det ändock en fällsynt och ädelmodig dygd, alltid lättare at beskrifva än at verkställa, til at utöfver de allmänna skyldigheter, upoffra af sitt eget nödvändiga, til andras hjälp, och ännu mera, at, för samma stora ändamål, åtaga sig de aldramåft mödosama och för Naturen besvärliga göromål. Det är sådana människo-vänners värda efterdöme, som förmår underhålla den rätta människo-kärleken ibland vårt af Naturen föga ömsinta släkte; lik en kraftig eld, uptinar den icke föllan anda til de kallaste hjärtan, då den uptänder dem fullkomligen til de öma dygder, hos hvilka benågenhet finnes, at sådana intryck emottaga.

Skulle man då väl föreställa sig, at i Doct. GISSLERS landsort, någon enda Medborgare kunnat knota öfver det lilla tillskott af 400 Daler Silfvermynt, som landet åtagit sig, til Provincial-Medici lön? Likväl förspordes någon gång, at en del ville gärna befrias ifrån denna ringa och så väl använda utgift. Människor förmoda ofta icke, då de njuta helsa och välmåga, at de också någon gång skulle behöfva en Läkare; en del åstunda alla vålgärningar af Samhället och af Medborgare, utan möda och kostnad; och det är ofta dygdens öde, at igenom vålgärningar bereda otacksame.

Långt ifrån var dock icke detta et allmänt tanke-fått, hos våre redelige Medborgare, i de Norrlandske orter. Största delen visste fullkomligen årkänna sin gode Läkares dygder. Det fordras tillfälle, at beständigt och oförskylt göra så många vålgärningar åt människor, för at kunna vinna en så allmän högaktning och kär-

lek, som han ägde i den orten. Han anfägs där med samma allmänna vördnad, som ÆSCULAPIUS til flut vann hos sine Landsmän, och om han lefvat på samma tid, då man upreste altare åt stora förtjänster, hade han där vunnit lika heder (\*).

Den milde Människo-vänner, som prydt Svea Konunga-Thron, Högstsalig vår hulde Konung ADOLPH FRIEDRIC, hörde i Hernösand omtalas vår GISSLERS förtjänster, då Hans Kongl. Maj:jt återreste denne Norra vägen ifrån Finland, strax efter Dets Kröning, år 1752. En Konung, som sjelf på fullkomligaste sätt ägde öma kånflor, och bevärdigade dem med sin nåd, som häruti följde dets höga efterdöme, betygade för denne sin trogne underfåte sitt höga välbehag öfver dets berömliga förhållande, och lät i nåder tillstålla honom en Kongl. gåfva i penningar.

Vid så många fyllo och förhinder, skulle man knapt tro, at Herr GISSLER kunnat beförja ännu flera göromål; men för en mycket tänkande och arbetsam Man, blir tiden likasom mångdubbelt tillräckelig. Naturens granskning fyllofåtte honom vid alt, och man skal nåppeligen kunna nämna många lå stitige och upmärksame Observatorer häruti, som han var. Alt hvad han kunde anmärka, anteknade han genast. Skada var, at dets inskränkta tid icke tillåt

---

(\*) En kunnig Man ifrån Norrland, har skrivit til Auctoren af detta Tal, efter sal. Doct. GISSLERS död, at han i lifstiden dyrkades på den orten, som en liten afgud.

tillåt honom ståda i ordning, och sjelf utarbete i Systeme en stor del af det han i Naturkungheten anteknat, under en flerårig upmärksam förfarenhet. Han gjorde dock äfven häruti mera, än som kunde väntas af desz omständigheter, och Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar bära vitne om desz vidsträckta insigter och förträffeliga flit.

År 1747 inlemnade först vår Lector et Rön til Kongl. Akademien, om sättet at finna Hafvets affall (\*). Vår odödelige Professor ANDERS CELSIUS, hade år 1743 til Kongl. Akademien ingifvit sina tankar, om vatnets förminskning i Östersjön och Västerhafvet. Det är bekant, huru många lärde granskningar detta sedan förorsakat, då det gifvit en af våre störste Håfdateknare, Kongl. Vetenskaps Academiens i listiden vördade Ledamot, Herr Hof-Cancelleren VON DALIN, anledning, at därpå bygga en Chronologisk uträkning, om Sveriges ålder. Herr GISSLER vågade då redan tvifla, om detta vatnets aftagande i Hafvet skedde i en så jämn proportion, at man därpå kunde bygga någon tide-räkning, hvilket sedan varit en BROVALLIUS förbehållet, at sätta utom tvifvelsmål. Herr GISSLER upgifver här det fått han nyttjat, så väl at i framtiden vinna ytterligare visshet om Hafs-vatnets årliga förminskning, som ock, at ständigt kunna utröna desz dageligen ombytliga högd, hvilken senare han funnit i det närmaste instämma med Barometerns förändringar.

C

År

---

(\*) Infördt i K. Vetensk. Acad. Handl. för år 1747, sid. 142.

År 1748 öfverlemnade han til Kongl. Aca-  
demien en Beskrifning om *Tånglaken* (\*), denne  
i Norrbottniska Hafvet vanlige och af fiskare  
försmådde fisken, märkvärdig för det, at han för-  
der lefvande ungar. Samma år fann Kongl. Aca-  
demien des *Beskrifning om Strömmings-fiskets*  
*beskaffenhet i Norrbotten*, förtjäna et rum i Des  
Handlingar.

Kongl. Vetenskaps Akademien, underrättad  
om Herr Doctor GISSLERS insigter och förtjän-  
ster, mistog sig icke, då Den, af dessa redan  
inlemnade Afhandlingar, dömde om den för-  
del, som Akademien och Vetenskaperna skulle  
vinna af des närmare förening med en så mång-  
kunnig och flitig Naturforskare. Han utväljes  
år 1748 til Ledamot af denna Kongl. Aca-  
demien, och intager där sitt rum, närvarande i  
Stockholm, år 1751, med et Tal, om *Wäster-*  
*Norrlands naturliga lynne och beskaffenhet*.

Sällan har något år framlidit, at icke Af-  
handlingar och Rön af vår GISSLER prydt sitt  
rum i Kongl. Academiens Handlingar. Således  
läses där, för år 1749, des *Beskrifning om Tät-*  
*mjölkens tilredning*, en nödvändig del af Norr-  
ländska hushållningen; för år 1750, des *Berät-*  
*telse om några jordbåfningar i Norrland*, om hvil-  
ket ämne en des Afhandling äfven finnes i  
Kongl. Academiens Handlingar för år 1753. Des  
*Beskrifning om Lax-fisket i de Norrländska Älvarna*,  
intager et rum i dessa Handlingar, för år 1751,  
i alla Quartalerna, och i de bägge första för år  
1752. Sorgfällig, at Naturkunnigheten må tjäna

ti

(\*) I K. Vet. Acad. Handl. för år 1748, sid. 37.

Nåringarnes fördel, har han där med nogaste upmärksamhet granskat beskaffenheten af de Ålfvar, där Laxen måst gå up: denne för hushållningen gagnelige fiskens natur och egenskaper: lättet at fånga honom, och desfs tilredning: hvarvid han anmärker de fel, som däruti borde rättas. På lika lätt har han granskat *Sik-fisken*, uti de *Norrlandska Ålfver och Skärgårdar*, som fått et rum i dessa Handlingar för år 1753; och samma år beskrifvit *Labben*, *Fiskmålnes förföljare*. Desfs *Rön och Berättelse om Båfverns natur, hushållning och fångande*, har Kongl. Academien äfven funnit förtjäna et rum i Desfs Handlingar (\*), likafom desfs *Rön om Pärlemuslors bästa öppnings-sått*, samt om *Pärlesfiskeriernes beskaffenhet i Väster-Norrland* (\*\*), hvarvid han visat den stora förlust för Riket, af vårdslöshet i detta ämnet, och föreslagit, huru man kunde vinna sådana Pärlor, utan at döda hopetals af dessa nyttiga muslor. Om *Blod-Iglars nytta i Läkare-konsten* (\*\*\*) , och om *Calomels nyttiga användande* (†), har han meddelat Kongl. Academien sina Rön. Til bevis af desfs upmärksamhet vid Landthushållningen, låses i dessa Handlingar desfs *Beskrifning på de i Väster-Norrland brukeliga Tork-bålsjor för Såd*, samt på deras *Trösk-vagnar* (††). Han sträckte sin omtanka, ända til Lappmarkerna, hvarom vittnar desfs *Underrättelse om den i Lappmarken gångbara Ren-sjukans kändedom och bot* (†††). Desfs *Beskrifning på Eldsken, med Jordbåfning, som blifvit observerat i Väster-Norrland, den 13 Jan. 1763* (§), och

C 2

desfs

(\*) Infördt i Handl. för år 1756, sid. 207. (\*\*)  
 För år 1762, sid. 65. (\*\*\*) För år 1758, sid.  
 97. (†) För år 1768. (††) För år 1769.  
 (†††) För år 1759. (§) För år 1763.

des *Rön och Tankar om Sol-rök* (\*), hedra, liksom alt det öfriga, des upmärksamhet på Naturens verkningar.

Des granskning stannade icke endast inom kretsen af vårt Jordklot. Den oändliga mängd af världar, som blänka öfver vårt hufvud, denna präktiga syn, som måst tydeligt af alt i Naturen, förtäljer Skaparens åra och magt, kan icke annat än fåta en upmärksam människas hela vettgirighet. Men detta vidsträckta ämnet fordrar all en lärd Mans tid och bemödande, för at känna fullkomligen den lilla del däraf, som icke döljer sig för all vår granskning. Så många andra Lärdoms-grenar, som fyllosatte Hert GISSLER, kunde väl icke tillåta honom, at tillika göra Astronomien til sitt egentliga ämne; men han hade ändock förvärfvat sig äfven däri en mera än allmän kunskap, så at han ofta kunde tjäna Kongl. Vetenskaps Academien med noggranne Astronomiska Observationer, hvaraf de på Solens Förmörkelser, den 26 October 1753, och den 1 April 1764, på Mercurii gång förbi Solen den 6 Maji 1753, och vid de märkvärdiga samt af alle Stjern-kunnige betraktade Veneris tåg imellan Solen och vårt Jordklot, den 6 Junii 1761, och den 3 Junii 1769, fått sina rum i Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar (\*\*).

Nog har denne vår värde Medbroder således gjort skäl för sig, såsom Ledamot af Kongl. Vetenskaps Academien, och det är icke underligt,

---

(\*) För år 1767. (\*\*) För åren 1753, 1764, 1761 och 1769.



ligt, om vi med allmän ömhet röne saknaden af desz tidiga förlust. Han har därjämte årligen meddelt Kongl. Vetenskaps Academien sina Meteorologiska Observationer, dem han med största flit och noggranhet beständigt besörjt. Af dessa Observationer hämtade han granskade uplysningar, om luften och desz förändringar. Van at göra sig Systematiska begrep af alla sina Rön, sträckte han alltid sin omtänka til grunderna och verkningarna af det han utforskat. Desz fleråriga förfarenhet hade således gifvit honom tillfälle, at utröna verkan af luft-kretsens förändringar på vår helsa, en förträffelig insigt för en Läkare. För flera år finnas i desz samlingar de nogaste anteckningar om de vanliga sjukdomar i hvarje årstid, jämförde med luftens beskaffenhet vid den tiden. Han vågade sig tillika in uti et icke mindre vidsträckt ämne, nämligen grunderna til väderlekens förändringar. Han lät icke dåra sig af en orimelig tanka, den såkunnig vålnöning ännu stundom underhåller, äfven utom menighetens krets, at det skulle vara likasom en förbrytelse emot Försynens sig förbehållna styrelse, och således mindre tilläteligt, at granska väderlekens Lagar, än någon annan del af GUDs visa inrättningar i Naturen. Dessa Lagar, fotade på äfven så beständiga grunder, som alt det öfriga af Naturens förträffeliga byggnad, skulle förmodeligen för oss vara lika så begripeliga, som hvad vi nu känne med visshet, om man kunde utleta grunderna til väderlekens omväxlingar. Det torde vara framtiden förbehållet, at göra en upptäckt of så stor vigt för människo-slågter. Herr Lectoren GISSLER hade igenom ofta förnyade

och med granskad noghet jämförde Rön, för-  
 värfvat sig i detta ämne större insigter, än kan-  
 ske någon annan torde äga. Dets väänner, som  
 fågnades med dets Bref-växling, kunna intyga  
 om den förundran, hvarmed de måstadelns lägo  
 det inträffa, när han lång tid förut tilkänna  
 gifvit, hurudan väderlek tilstundade, ända til  
 at icke föllan nämna dagen, då någon förändring  
 i väderleken skulle ske. Sjöfarande i dets lands-  
 ort, rådfrågade honom ofta, förrän de vågade  
 begifva sig på mera långväga sjö-resor. Af det  
 han i detta ämnet utarbetat, är mig endast vit-  
 terligt et Tal, vid Rectoratets nedläggande i  
 Hernösand, år 1768, om *Möjligheten, at igen-  
 finna hos oss de periodiska Vindarne, samt tiden til  
 de förnämligsta Meteorers timande*, hvilket ännu icke  
 är af Trycket utgifvit. En längre lefnads-tid  
 skulle tillåtit honom at ståda i en utarbetad Af-  
 handling sina vidsträkta Rön i detta vigtiga äm-  
 net, hvarvid ganska mycken uplysning lärer  
 vinnas uti dets skriftliga anteckningar.

Dets tidiga död har förorsakat Vetenskaper-  
 na ännu en märkelig förlust. Den stora upptäkt  
 om Electriciteten, som hedrat och gagnat vårt  
 Tidehvarf, hade icke så snart blifvit bekant, som  
 Herr GISSLER genast företog sig detta märk-  
 värdiga ämnets vidare utrönande. Han var då  
 af de förste, som upptäckte, at Electriciteten äf-  
 ven kunde tjäna til nytta i Läkare-konsten, och  
 han förvärfvade sig härvid en så stor samling af  
 Rön, och en så vidsträkt insigt, at kännare af  
 detta ämnet förfåkra, det han häruti ägde större  
 förfarenhet, än någon annan både här i Riket  
 och utomlands. Han ämnade utarbета en Me-  
 dicina

dicina Electrica, en berömlig förefats, som des  
oförmodade död äfven lärer atbrutit, förrän den  
hunnit fullbordas.

Under sina vidsträktare resor igenom Wäster-  
Norrland, i synnerhet i Ångermanland och Me-  
delpad, hade han med största åhåga utforskat  
alla omständigheter, om landets beskaffenhet,  
hushållning, förmoner och brister, så at han  
äfven i dessa delar ägde förträffeliga insigter.  
Ganska viktiga uplysningar härvid igenfinnas i  
dessa efterlemnade Hand-skrifter.

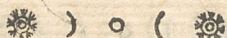
Dessa des Hand-skrifter, Samlingar och An-  
teckningar af Rön i Naturkunnigheten och Läk-  
kare-konsten, utgöra et långt större antal, än  
dessa tryckte Afhandlingar. Någon lärd och na-  
turkunnig Man borde nu genomse dessa lärdoms-  
skatter, för at kunna meddela allmänheten hvad  
däråf redan vore utarbetadt, och hvad som kunde  
tjäna til anledning för framtidens ytterligare  
granskning.

Dessa måsta upmärksamhet var väl vänd på  
Naturens fysiska kannedom; men vår själs kän-  
slor kunde ock icke undgå en så tänkande män-  
niskas undersökning. Människo-själen har nu i  
så många Tidehvarf själf rönt sin varelse, utan  
at fullkomligen känna sitt väsende; uprest ota-  
liga läro-byggnader om sin natur och egenka-  
per; än bestridt, än förfäktat dem med häftighet;  
sedt gamla Systemer nedrifvas, och fullkomli-  
gare igen uppbyggas, och ändock återstår ännu  
mycket, för at kunna förklara alla dessa verknin-  
gar med deras grunder. Herr GISSLER följde  
af-

äfven härvid förfarenheten på spåret, den enda väg, at häruti vinna någon pålitelig kunskap. At döma af des<sup>s</sup> Bref-växling med sine vänner, lära äfven i detta ämnet åtkilliga anteckningar finnas i des<sup>s</sup> Samlingar.

På en annan sida åter kände han människan alt för litet. Han ville gärna anse alla människor för så redelige, så välmenande, som han sjelf var, och han lät dem handla med sig, som dem behagade. Det var icke altid fördelaktigt för des<sup>s</sup> förmögenhet. Ach! skal det böra nämnas som et fel, at vara för mycket god. Det är åtminstone icke så, på hjärtats sida, och då det händer hos en eljest vettig och uplyst Man, är det et bevis, at et ömt hjärta äger måsta våldet öfver alla andra des<sup>s</sup> själs förmögenheter. De måst vanliga seder i vår verld fordra beklageligen en försigtighet, som besvärar et godt hjärta at altid kunna utöfva.

Ehuru många vackra ämnen man härvid har at omtala, skulle man förr uttrötta Edert tålamod, Nådige Herre! Mine Herrar! med et Tal, som öfverkrider sina gränser, än föremål skulle felas, at ännu afskilda Doctor GISSLERS förtjänster. Dock bör man icke förtiga den källan, hvaraf så många dygder flutit, hos denne förtjante Medborgaren: des<sup>s</sup> fromma hjärta styrdes af Religionens rätta kraft. Des<sup>s</sup> gärningar hafva utvist verkligheten af des<sup>s</sup> Gudsfruktan, och bestyrkt, at den icke varit af det slaget, som lemnar sinne och seder utan synbar förbättring, eller som man tror sig kunna förena med et elakt, bittert och människo-hatande hjärta. Intagen af åhåga för sin Skapares åra, samt  
up-



uplyftad öfver omättelig kärlek til det förgån-  
geliga, genom liflig kännedom utaf det ånda-  
mål, hvarföre Förfynen fatt ofs hit i verlden,  
upeldades han af en beständig drift, at lefva  
värdigt dessa stora systemål, och at sålunda be-  
fordra människors bästa. Genomträngd af lef-  
vande känsla af den lyckfahghet, som en män-  
niska åger uti GUDS Nåd, sökte han vid alla  
tilfällen åfven öfvertyga andra, at intet lyckeli-  
gare, intet förträffeligare kan gifvas, ån at, vid  
all vår lefnads möda åga sinnes-lugn i lifvet,  
och tröst i döden; värdiga tanke-sått, dem han  
sorgfälligt sökte inplanta hos ungdomen vid  
Låro-huset. Han var åfven häruti icke sällan  
gagnelig för sine Patienter. Således var han i  
alla afseenden en rätt Christelig Man; en så-  
dan, som tillika ledes af uplyft vett, kan icke  
annat ån vara en rätt nyttig Medborgare (\*).

Dödsstunden kunde således icke oroa den,  
som alltid ansedt sin lefnad för en väg til et  
fällare lif. Några år för sin död, blef han an-  
gri-

C 5

---

(\*) Den antekning af sina lefnads-öden, som han  
inlemnad til Kongl. Vetenskaps Academien, vitnar  
åfven om dess Christeliga sinnelag. Han har slutat  
den med dessa vackra tankar: „den stora GUDS  
Nåd och godhet har jag åtnjutit här i verlden, at  
jag i Naturens Rike fått skåda och betrakta Dets  
under, samt åfven i Nådens Rike, där jag fått år-  
fara och smaka kraften af GUDS Nades Ord i  
Christo, och den tilkommande verldens salighet,  
under hvarjehanda bepröfvelfer, hvarigenom GUDS  
stora barmhertighet underligen framfört mig: hvar-  
före jag, både i tiden och i alla evighet, vil och  
skal värda och läfva den store Gudens härliga  
Namn, Nåd och Sanning 55.

gripen af en långvarig sjukdom, som väl lyckeligen botades, men lemnade svåra kvarlevor. Styrkan i själen började åfven lida därpå, des munterhet förminskades stundom, genom oftare anfall af mjält-sjuka, denna til sin natur föga kända och icke sällan nyttiga plåga, under hvilket allmänna namn man plågar innefatta så väl åtskilliga fysiska krämpor, hvilka förminska sinnets munterhet, som ock hvarjehanda för de fläste obekanta rörelser inom vår själ, hvarigenom en högre kraft ofta bereder människors sinnen, til at sätta lagom värde på detta livvets behagligheter. Imedlertid bibehöll Herr Lector GISSLER måstadel, i umgänge med andra, det glada och muntra lynne, som alltid gjort des sällskap så angenämt. Femtio sex års ålder tycktes ännu icke hota med döden; men en förkylning påskyndade omsider sistledne höst, des påföljande lefnads-slut. En Inflammations-feber, som därpå var en påfölgd, blef åfven öfvervunnen. Alle gladdes sig, at ännu få behålla en så allmänt älskad vän. Han ensam säger förut, där ingen fara synes, at des lefnads-slut tilstundade (\*). Med det gladaste sinne och den

---

(\*) En hederlig Man i Hernösand, närvarande vid des död, har uti Bref til K. Academiens Secretarare, berättat, at Herr GISSLER förut sagt, ända til timan af sin död, och några minuter förut efterfrågat, om klockan icke snart vore 7 om morgonen, som var den stunden, då han föreståldt sig sitt lefnads-slut, samt at han sedan helt stilla åstidit, just då klockan slagit 7. Sådana aningar äro väl icke så sällsynte. De böra icke bestridas, fastän vårt begrep är så inkränkt, och de icke kunna af samma grund förklaras. Samma Bref, likasom flera, tälka den allmänna sorg och saknad i den orten vid des död.



den någådte upsyn, afbidar han sin sista stund, i flere sine Vänners närvaro. Nästan utan synbar sjuklighet, inträffar den, just då han föreståldt sig den samma, den 19 siffledne November. Lyckelig nog, at hafva lefvat så, som man önskar det på den stund, då alt det timmeliga icke förmår tilfredsställa vår odödliga anda, gick han nu med förnögdte sinne, at vinna en evigtvarande belöning, sedan han lemnat de kvarlevande et värdigt efterdöme i sin död, likasom han i hela sin lefnad bestyrkt värdet af Christendom och dygd.

Det osvikeliga prof af människors rätta förtjänst, en allmän sorg och saknad vid deras död, hedrade äfven här salige Herr Lectoren GISSLER. Dets landsort saknade en människo-vän, sin vålgärnings-man, och dets Invånare uttryckte sin saknad med allmänna tårar. Dets enskilde vänner, hvilkas antal icke varit ringa, hafva just tåflat at förkunna, huru ömt de kända sin förlust, och värdet af sin saknade vän.

En dets fordna värdige Lärjunge (\*) skyndade sig, strax efter dets död, at uti Hernösands Gymnasium, med et Åminnelse-Tal, uprefa en Minnes-vård öfver denne vördade Lärare. En allmän rörelse hos åhörarne, som bäst kände dets förtjänster, är den vackrafte och måst hedrande Minnes-vård.

Den

---

(\*) Herr Magister PEHR HELLZÉN, som vid Gymnasium i Hernösand biträder Matheseos Lectoren, höll et Åminnelse-Tal öfver Herr Lectoren GISSLER, uti Gymnasium, den 4 Decemb. 1771, efter vederbörandes anmodan.

Den närmafte forgen träffade dets Enke-Fru, MARIA ELISABETH WIKAR (\*), med hvilken han i et förnöjsamt Äktenfkap lefvat sedan år 1745, och dets fyra, af sexton nu endast kvarlevande Barn, en Son, och tre Döttrar. Mången skulle, vid Herr Doctor GISSLERS omständigheter, lemnat ansenlig egendom åt sine Arfvingar; dets oändeliga godhet och hjälpsamhet hade dock icke tillåtit honom, at samla rikedom; men han har lemnat de fina et större arf, i den Högftas välfignelse, denne vilse belöning för de välgörande dygder.

Nu torde icke mera behöfva fågas, om denne värde Medborgarens finnes-art. Den är teknad i hela dets lefnad. Naturlig qvickhet, en liflig inbillnings-och genomträngande tänke-kraft, et forfkande och på alt upmärksamt vett, en mogen omdömes förmåga, förenad med den lyckeliga af insigter stadgade finnes enfaldighet, som måst af alt gör snillet nyttigt för vårt slägte: alt detta hörer til tekningen af dets förftands egenskaper. De ömafte böjelfer, styrde af Religionens kraft til den högd af et godt hjärtas passioner, som villigt förlakar sig helf, sin fördel och fina beqvåmligheter, för andre människors välfård: dessa kännemårken af det bästa hjärta, utvärka det, som han vift sig åga. Litet mera af sinnets styrka, skulle hafva gjort honom til en af de fållsynta människor, om de någonsin finnas, som förena hos sig en famling af de stör-

---

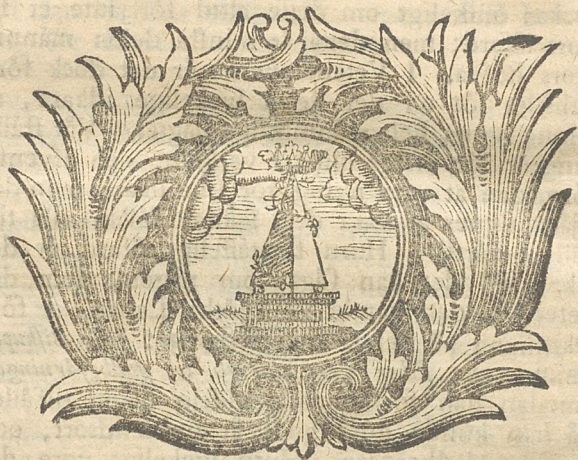
(\*) Dotter af Handelsmannen Herr JOHAN WIKAR, och Fru SARA WIK, som andra gången gifte sig med Bruks-Patron Herr DANIEL KRAPP.



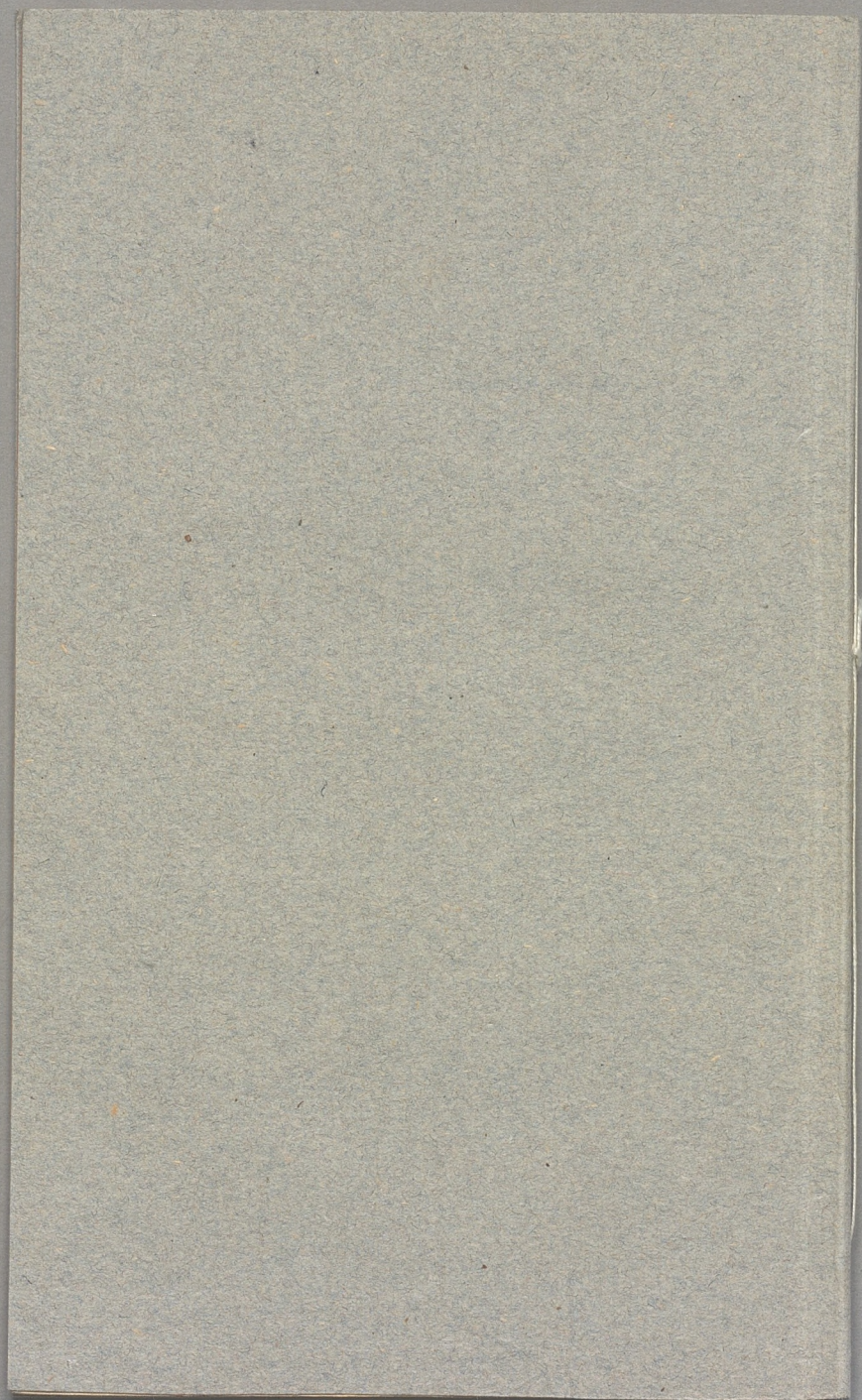
största förståndets och hjärtats lyckeliga förmöner. Men han ägde äfven få mycket styrka i själen, som var nödigt i den ställning, hvari Förfynen honom författ. Han var ämnad, at i stillhet tjåna människo-slågtet, och dårtill ägde han både vilja och förmåga.

Det må fågas om dem, som med sin åtgård kunna bereda hela Rikens sällhet, at en Mans död stundom är en allmän Fåderneslandets olycka: önskeligt om desse altid förtjånte et så stort låford; men detta är minsta delen människors höfva. I Vetenskaperna är det dock förbehållet för en del deras lyckelige idkare, at kunna gagna hela människliga slågtet. Vår ställning är för öfrigt olika i verlden, och äfvenså förmågan at vara nyttig för sine likar; men där hjårta finnes at vara det, saknas sällan alla tillfällen dårtill. Huru förträffeligt låford är det icke, då det kan fågas om någon, som det heter vid den gamle Wåstgötha Lagen, i förteckningen på det landets Biskopar: *gode Biskuper BENDICTER; sliker var aldrig til godbgjårningå*, emedan han försummade aldrig något tilfålle, då han kunde göra godt åt sin landsort, och åt sine Medborgare. Huru lyckeligt vore det icke, om hvar och en, efter sine omständigheter, kunde vara gagnelig för Fåderneslandet, och på något fått befordra sine likars välfård i sin landsort? Ja, om det endast vore deras, med hvilka man lefver, så at, om ock årkånsla skulle felas hos en del af dem man gagnat, det åndock med sanning må fågas, at en sådan välgörares död är en allmän förlust för många människor. Det utgør åndock altid den störste hug-

hugnad i lifvet, och lemnar den vackrafte åminnelse efter döden. Lyckelig hvar och en, som, lik denne så billigt fäknade Hedersmannen, genom verkliga förtjänster, och de måst utmärkte dygder, förmår vinna allmän kärlek i sin lefnad, och allas välsignelser vid sin död.







[www.books2ebooks.eu](http://www.books2ebooks.eu)